

Avdelning  
Utvärderingsavdelningen  
Handläggare  
Ulrika Thafvelin  
08-563 087 70  
ulrika.thafvelin@uka.se

Utbildningsdepartementet

## Yttrande över promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Dnr U2021/003373

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har anmodats yttra sig över promemorian *Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare*.

### Sammanfattning

UKÄ välkomnar regeringens förslag om att inrätta ett nationellt professionsprogram för att bidra till att stärka skolprofessionen, höja kvaliteten på utbildningen och öka yrkets attraktionskraft. UKÄ menar att fort- och vidareutbildning bör vara en självklar kompletterande del av en lärares yrkesutövning. Vidare föreslår UKÄ att hela och delar av examensmål lyfts ur lärarutbildningen och istället behandlas i professionsprogrammet. UKÄ understryker också vikten av ett nära samarbete mellan lärosäten, skolhuvudmän och Skolverket i utvecklingen av professionsprogrammet.

### Synpunkter på promemorians förslag

6 Ett nationellt professionsprogram för att bidra till skolprofessionernas utveckling och öka yrkets attraktionskraft

6.1 Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling

UKÄ tillstyrker förslaget att staten ska ta ett större ansvar för professionsutvecklingen genom en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare samt ett nationellt meriteringssystem. UKÄ vill understryka vikten av att utvärderingar av professionsprogrammet görs kontinuerligt.

6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften

#### ***Kompetensutvecklingsutbudet bör ha olika syften***

UKÄ tillstyrker förslaget att kompetensutvecklingsutbudet bör ha olika syften.

UKÄ föreslår vidare att kompetensutvecklingsinsatserna inom professionsprogrammet utformas så att hela och delar av de lärandemål som finns i examensbeskrivningarna för de olika lärarexamina i examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) istället för inom utbildningen kan uppnås inom i ramen för professionsprogrammet.

UKÄ är av uppfattningen att den stora mängd detaljerade lärandemål som finns i examensbeskrivningarna för de olika lärarexamina innebär stora utmaningar för både lärosäten och studenter. Med en stor mängd detaljerade mål finns risken att mål, inte uppfylls under utbildningen vilket riskerar att undergräva deras betydelse. Detta kan i sin tur ha en negativ effekt på utbildningens kvalitet, något som UKÄ anfört i tidigare remissvar, som exempelvis på promemorian *Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan* (U2021/00301) och *Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i lärarutbildningarna* (U2020/00176/UH). Problemet med att delar av målen inte tas upp i utbildningen på grund av stoffträngsel framkommer även i UKÄs rapport *Hur förbereder lärarutbildningarna för arbete i den kommunala vuxenutbildningen* (rapport 2021:12). Att hela och delar av lärandemålen i stället behandlas inom professionsprogrammet skulle kunna vara en lösning på detta. Vissa av dessa mål kan också vara mer aktuella för en lärare med viss yrkeserfarenhet. UKÄ menar att fort- och vidareutbildning bör vara en självklar kompletterande del av en lärares yrkesutövning. Dessutom är det viktigt att förenkla för en utbildad lärare att återkomma och utveckla sig inom vissa områden genom hela sitt yrkesliv.

UKÄ menar vidare att en genomlysning av målen för de olika lärarexamina är positiv, dels för att se över antalet lärandemål men även för att se om det är möjligt att behandla vissa mål inom professionsprogrammet. En sådan förändring menar UKÄ kan stärka användbarheten i både lärandemålen i examensbeskrivningarna och i professionsprogrammet. Den kan även skapa en kontinuitet i lärandet och kompetensutvecklingen för legitimerade lärare, ett livslångt lärande, vilket i sin tur kan öka attraktiviteten i yrket.

I detta sammanhang vill UKÄ även framhålla att det är viktigt att kompetensutvecklingsinsatserna håller hög kvalitet då de ska vara en självklar del av en lärares utbildning.

#### ***Poänggivande högskolekurser med olika syften***

UKÄ ser positivt på förslaget om fördjupade poänggivande högskolekurser som kan leda till en masterexamen och vidare ge behörighet till utbildning på forskarnivå. Med tanke på det stora antalet lärare och rektorer som genom programmet kommer att erbjudas olika högskolekurser krävs ett nära samarbete mellan Skolverket och lärosätena för att genomförandet ska fungera så smidigt som möjligt. UKÄ menar att en ökad andel professionsforskare gynnar både lärarutbildningen och skolorna. UKÄ:s utvärderingar av lärarutbildningarna visar att det på flera lärosäten som ger lärarutbildning också saknas professionsanknuten och forskningsbaserad kompetens.

#### ***Behörighetsgivande fortbildning***

UKÄ stödjer förslaget att programmet främst vänder sig till lärare med legitimation, detta för att gynna progression och utveckling i läraryrket. Samtidigt har både Skolverket och UKÄ konstaterat i flera rapporter och prognoser att lärarbristen kommer att bestå under lång tid. UKÄ menar att arbetsfördelningen mellan legitimerade lärare, obehöriga lärare och andra yrkeskategorier i skolan är en viktig framtidsfråga och en av nycklarna till skolans kompetensförsörjning.

Då obehöriga lärare kommer att vara ett fortsatt inslag i skolan stödjer UKÄ förslaget att Lärarlyftets fortbildningsutbud och eventuella framtida liknande insatser ingår i den nationella strukturen för kompetensutveckling.

#### 6.5 Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

UKÄ tillstyrker förslaget att universitet och högskolor är centrala samarbetspartners i framtagandet av nya insatser inom den nationella strukturen för kompetensutveckling och att Skolverket ansvarar för att ta fram en struktur för samarbetet, inte minst med tanke på den volym av lärare och rektorer som ska kunna erbjudas kurser. Detta belyser UKÄ i yttrandet över slutbetänkandet *Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektors professionella utveckling* (SOU 2018:17). Ett nära samarbete mellan lärosäten, skolhuvudmän och Skolverket är även en förutsättning för att kunna utveckla och överföra examensmål/delar av examensmålen från lärarutbildningarna till professionsprogrammet.

#### 6.7 Rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket

UKÄ tillstyrker förslaget att inrätta ett råd för professioner i skolväsendet och att detta råd både ska identifiera kompetensutvecklingsbehov samt vara rådgivande till Skolverket. UKÄ anser vidare att det kan finnas skäl att utreda inrättande av en regional organisationsnivå/regionala råd för att bättre fånga upp lokala kompetensutvecklingsbehov och relevanta åtgärder. Av förslaget framgår vidare att rådet bör bistå Skolverket med förslag om hur myndigheten kan främja att fler lärare, forskollärare och rektorer blir behöriga till en forskarutbildning. UKÄ förutsätter att detta sker i samarbete med lärosätena.

### Beslut

Beslut om yttrandet har fattats av generaldirektör Anders Söderholm efter föredragning av utredaren Ulrika Thafvelin i närvaro av, gruppchefen Lisa Jämtsved Lundmark, verksamhetsstrategen Per Westman och kommunikationsspecialisten Maria Svensk.

Anders Söderholm

## Underskriftssida

Dokument har skrivits under elektroniskt av en eller flera personer som är listade nedan.

*Detta dokument med sin elektroniska underskrift gäller som självständig handling och uppfyller EU-krav på avancerade elektroniska underskrifter enligt eIDAS.*

*Varje underskrift kan valideras med en PDF-läsare med stöd för signaturvalidering (exempelvis Adobe Acrobat Reader) eller med Cybercoms valideringstjänst. Andra valideringstjänster kan användas förutsatt att dessa uppfyller de tekniska kraven enligt internationella standarder.*

*Om dokumentet skrivs ut på papper, eller om dokumentet 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, så följer inte de elektroniska underskrifterna med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet går att validera.*

*\* Värderna markerade med en asterisk har validerats mot beviset från den legitimeringstjänst som användes för underskriften.*